

FAKTA OM MATEN

Är maten dyr i Sverige?

Den svenska marknaden för varor och tjänster har under de senaste åren upplevt stora prisökningar i form av inflation. Detta har påverkat konsumenternas köpkraft negativt, pengarna i plånboken räcker till mindre. Den höga inflationen har primärt varit ett resultat av turbulenta marknadsförhållanden där krig, prisökningar på insatsvaror, en fallande växelkurs och störningar i leveranskedjorna har haft stor inverkan. Priserna på livsmedel och alkoholfria drycker är inget undantag och har under 2022 och 2023 ökat kraftigt.

Denna rapport undersöker och visar prisökningstakten och prisnivån för livsmedel och alkoholfria drycker, såväl i Sverige som i andra delar av Europa.

Rapporten visar att:

Priser både totalt samt för livsmedel och alkoholfria drycker har ökat kraftigt de senaste åren, men att situationen i Sverige inte är unik. Andra europeiska länder uppvisar samma utveckling. Rapporten visar också att prisnivån i Sverige är konkurrenskraftig och inte skiljer sig nämnvärt från andra jämförbara länder i Europa. Den svenska prisnivån var under 2023 lägst i Norden.

Fakta om maten är en rapportserie som kortfattat belyser dagligvaruhandeln ur olika perspektiv. Varje rapport sätter fokus på en frågeställning och strävar efter att öka kunskapen om branschen. Rapporterna tas fram åt [Svensk Dagligvaruhandel](#) på uppdrag av [HUI Research](#) tillsammans med [Ek. Dr. Fredrik Bergström](#). Rapporterna går att ladda ner från [Svensk Dagligvaruhandels hemsida](#).

Prisutvecklingen har varit hög de senaste åren

Under 2023 ökade priserna för livsmedel och alkoholfria drycker i Sverige med 12,1 procent jämfört med 2022, enligt Statistiska Centralbyråns Konsumentprisindex.¹ Att priser ökar är i sig inget ovanligt eller onaturligt. Sveriges Riksbank har ett uttalat mål om att prisutvecklingstakten ska resultera i inflation på cirka 2 procent årligen. Motiveringen bakom detta är att viss inflation krävs för att bibehålla långsiktig ekonomisk tillväxt.²

De senaste årens prisutvecklingstakt, såväl övergripande som för diverse underkategorier av varor och tjänster, har dock varit betydligt högre än det långsiktiga målet på 2 procent. Detta kan i stort förklaras av turbulenta marknadsförhållanden där exempelvis krig, fallande växelkurser och stigande kostnader för insatsvaror haft stor påverkan. Tuffare marknadsförhållande har resulterat i mer ansträngda leveranskedjor som har försvärat såväl den internationella som den nationella handeln. Transport av varor har blivit dyrare

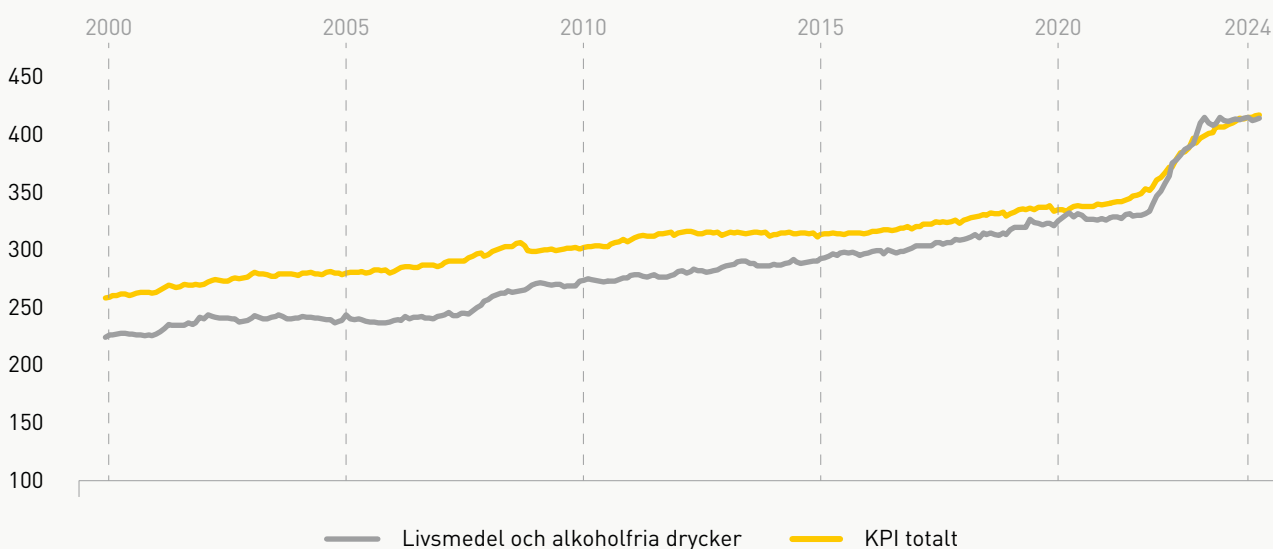
och insatsvarorna har blivit en mer knapp resurs, vilket i sin tur drivit upp produktionskostnader. Ökade produktionskostnader överförs till viss del till konsumenterna som tvingas betala högre priser för samma varor. Parallellt så har butikers kostnader för personal, lokalhyra, el, med mera ökat under en period av ett allmänt högt kostnadsläge.

Figur 1 visar prisnivå i Sverige, såväl övergripande som för livsmedel och alkoholfria drycker. Basåret i figuren är år 1980, vilket betyder att priserna under 2024 är mer än fyra gånger så höga som för cirka 40 år sedan. Prisökningstakten har dock varit betydligt högre de senaste åren.

Figur 1

Prisnivå i Sverige, KPI totalt jämfört med KPI för livsmedel och alkoholfria drycker, år 2000–2024

Källa: SCB, Konsumentprisindex, uttag 11 juli 2024, basår 1980

¹ Konsumentprisindex (KPI) (scb.se), SCB

² Inflationmålet | Sveriges Riksbank, Sveriges Riksbank

Prisutvecklingen i Sverige är inte unik

Den högre prisutvecklingstakten är inte unik om man vänder blicken internationellt. World Economic Forum rapporterar att nästan alla länder har påverkats av de senaste årens exceptionella marknadsförhållanden och därmed likt Sverige sett år med högre inflation.³

Figur 2 visar prisutvecklingstakten för livsmedel och alkoholfria drycker i EU jämfört med Sverige. Figuren visar att Sveriges prisökningstakt för livsmedel och alkoholfria drycker ligger i paritet med den generella utvecklingstakten i EU.

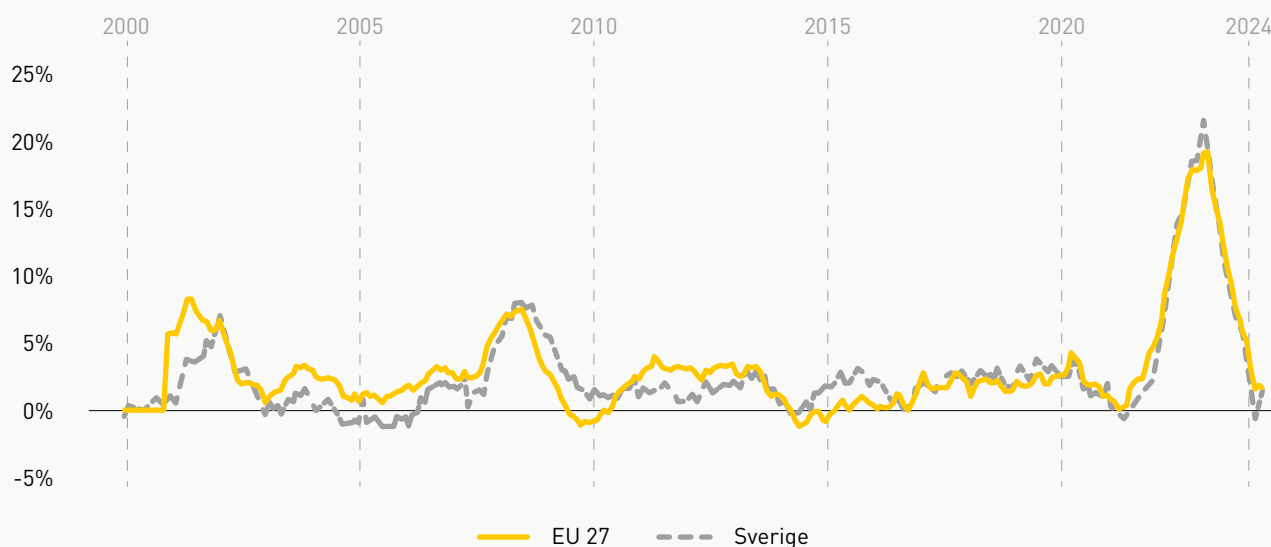
Vår analys bekräftar att vi inte är ensamma i dessa utmaningar. Sveriges prisutveckling på livsmedel följer samma mönster som resten av Europa, där faktorer som höjda energipriser och globala störningar har drivit upp kostnaderna de senaste åren. I Sverige har en försvagad valuta bidragit ytterligare.

Karin Brynell, VD
Svensk Dagligvaruhandel

Figur 2

Prisutvecklingstakt för livsmedel och alkoholfria drycker, europajämförelse, år 2000–2024

Källa: Eurostat, HICP-monthly data, uttag 11 juli 2024

³ Here's how and why the global supply chain is in crisis | World Economic Forum (weforum.org), World Economic Forum

⁴ Med jämförbara länder avses länder som är närliggande geografiskt och kulturellt samt har liknande ekonomiska förutsättningar, exempelvis i termer av inkomstnivå, konsumtionsmönster och ekonomiska strukturer.

Figur 3 adderar ett lager till och visar den svenska prisutvecklingstakten jämfört med fem jämförbara europeiska länder.⁴

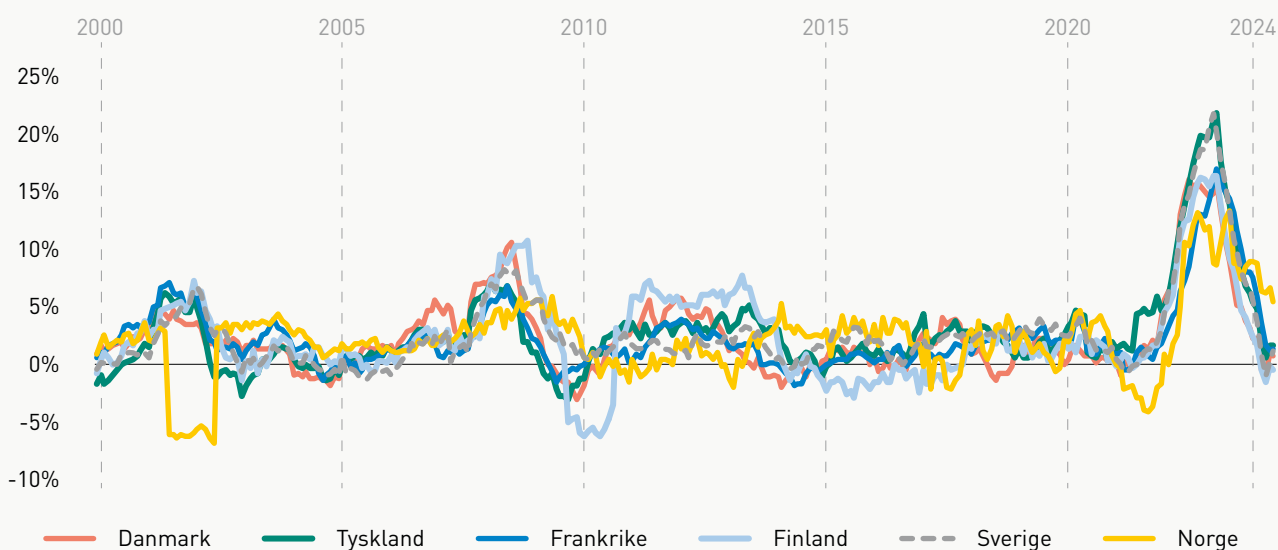
livsmedel och alkoholfria drycker i såväl Sverige som EU nästan har dubblerats de senaste 23 åren och att en stor del av ökningen har skett under de senaste två till tre åren.

Stigande priser innebär i sin tur att prisnivån har blivit högre. Detta har inte bara varit fallet i Sverige utan i andra länder också. **Figur 4** visar prisnivån i EU jämfört med Sverige. Grafen visar i detta fall att priset på

Figur 3

Prisutvecklingstakt för livsmedel och alkoholfria drycker, europajämförelse, år 2000–2024

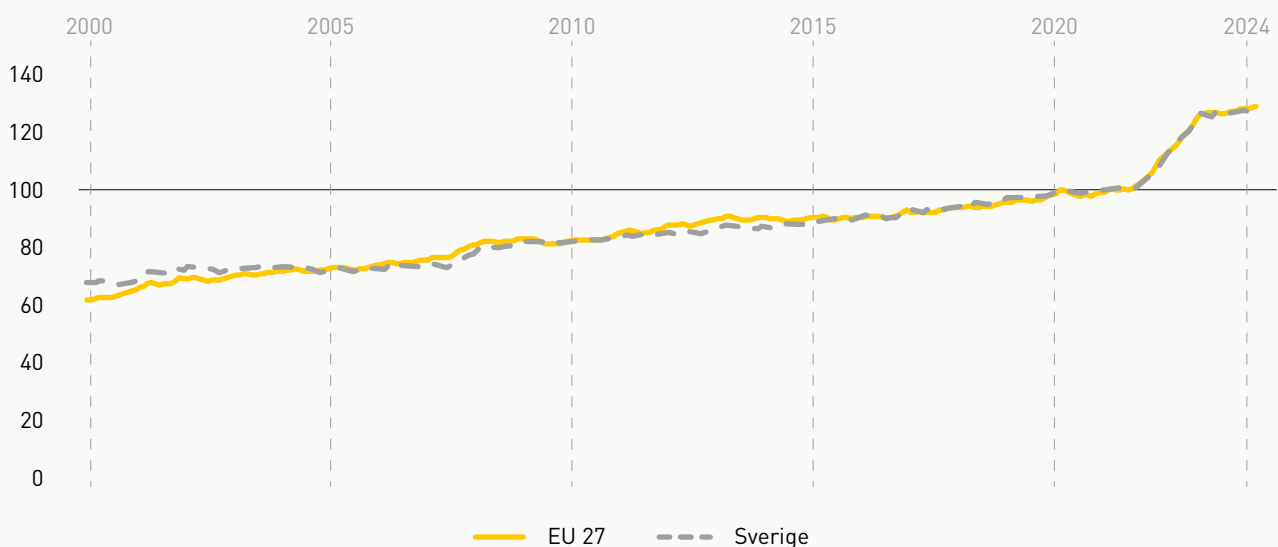
Källa: Eurostat, HICP-monthly data, uttag 11 juli 2024

Figur 4

Prisnivå för livsmedel och alkoholfria drycker, europajämförelse, 2000–2024

Källa: Eurostat, HICP-monthly data, uttag 11 juli 2024, 2021=100

Är svenska livsmedelspriser höga jämfört med andra liknande länder?

Ett relevant perspektiv att belysa är hur den svenska prisnivån står sig jämfört med andra europeiska länder mätt i samma valuta. Tidigare grafer och texter har endast berört hur prisutvecklingen och prisnivån sett ut på ett nationellt plan, det vill säga jämfört historiska nationella priser med nuvarande nationella priser. **Figur 5** visar i stället hur prisnivån avseende livsmedel och alkoholfria drycker ser ut länderna emellan.

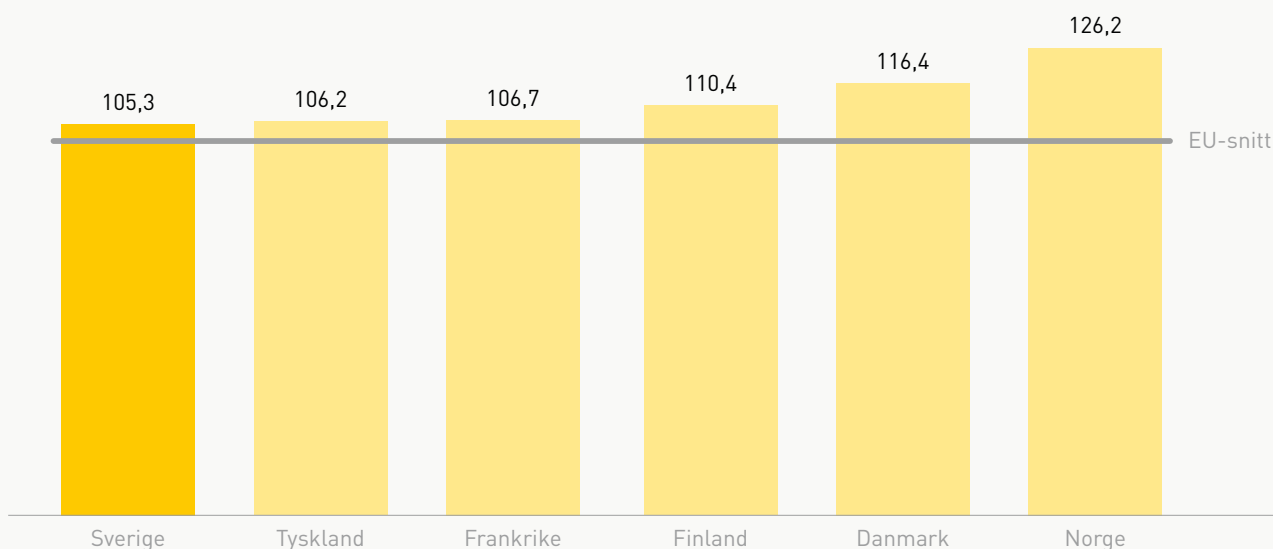
Figuren visar att svenska priser för livsmedel och alkoholfria drycker är 5,3 procent högre än snittet i EU, men att Sverige under 2023 hade lägst priser av de jämförbara europeiska länderna, inklusive våra nordiska grannar.⁵ En anledning till att priserna i Sverige, trots höga nationella prisökningar, vidhåller internationell konkurrenskraft är att prisökningarna har skett från relativt låga nivåer.

Figur 5

Internationell jämförelse av prisnivåer, år 2023

Källa: Eurostat, Purchasing Power Parities, uttag 11 juli 2024, EU 27=100 (2023)

⁵Notera att genomsnittliga prisnivåer för EU inkluderar 27 medlemsstater med mycket varierande prisnivåer.

Figur 6 visar hur prisnivåerna internationellt sett ut inom en rad olika livsmedelskategorier. Tabellen visar att Sverige tenderar att ligga några procentenheter över EU:s snittprisnivå, med undantag för fisk som är betydligt dyrare.

Ett ytterligare perspektiv är hur stor andel av de totala utgifterna som avser utgifter för livsmedel och alkoholfria drycker. **Figur 7** visar hur andelen ser ut i Sverige, EU och för jämförbara länder år 2022. En något mindre andel av svenskars utgifter gick till livsmedel och alkoholfria drycker än snittet för EU. Den andelen har minskat successivt över tid. Vill du veta mer om detta kan läsa om det i *Fakta om maten*, rapport nummer ett: [Större kaka, men mindre bit](#)

Figur 6

Internationell jämförelse av prisnivåer*, år 2023

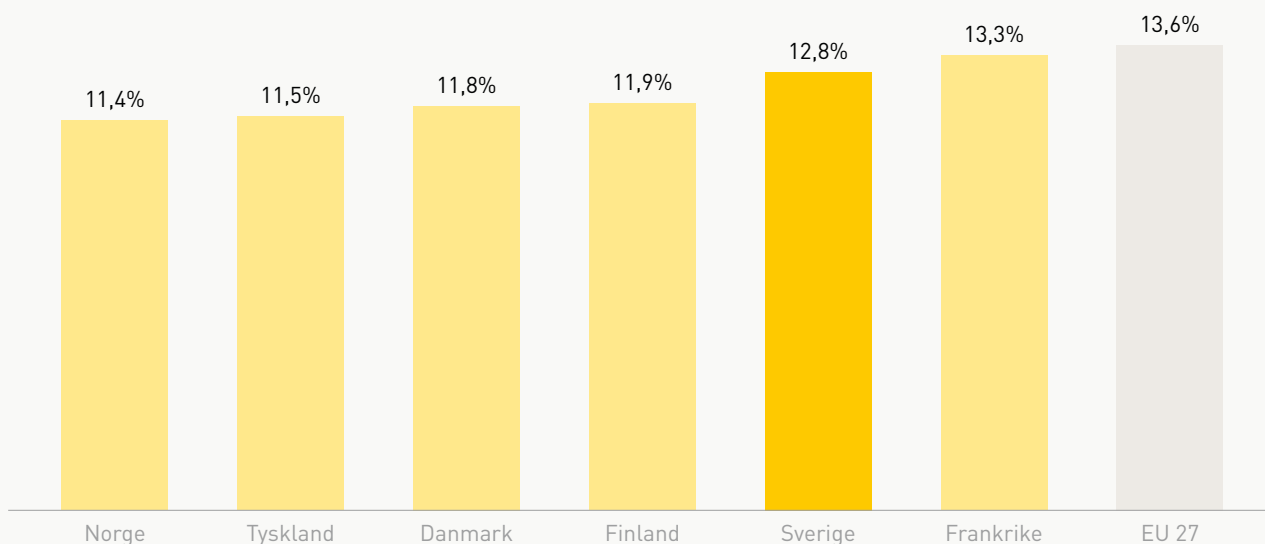
Källa: Eurostat, Purchasing Power Parities, uttag 11 juli 2024

	EU 27	Danmark	Tyskland	Frankrike	Finland	Sverige	Norge
Bröd och flingor	100	142	109,6	101,1	120,6	107,6	113,1
Kött	100	90,6	117,9	126,6	107,5	101,7	129,3
Fisk	100	120	125,1	107,9	121,2	124,3	101,9
Mjölk, ost och ägg	100	116,9	102,7	91,7	104,9	95,2	125,9
Olja och fetter	100	123	94,3	106	106,3	108,1	129
Frukt, grönsaker och potatis	100	104,9	110,5	117,4	109,2	109,3	137,1

Figur 7

Internationell jämförelse av andel konsumentutgifter för livsmedel och alkoholfria drycker, år 2022

Källa: Eurostat, Final consumption expenditure of households by consumption purpose, uttag 4 september 2024

*Anmärkning: Rött innebär att priserna är höga jämfört med EU snitt, grönt innebär att priserna är lägre än EU snitt, celler utan färg betyder att priserna är ungefär som EU genomsnittet.

Livsmedelspriserna har stigit, men den svenska prisnivån sticker inte ut

Denna rapport visar att de senaste årens turbulenta omvärldsförhållanden har resulterat i höjda produktionskostnader och stigande priser. Detta är en utveckling som har karaktäriserat de flesta länder under de senaste åren, där kriget i Ukraina har accelererat prisutvecklingen. Prisutvecklingstakten för livsmedel i Sverige står i paritet med övriga EU. Flera EU-länder, däribland Spanien, Portugal, och Polen, har vidtagit fiskala åtgärder såsom att temporärt sänka eller slopa moms på livsmedel för att dämpa prisutvecklingen.⁶

Ur ett konsumentperspektiv har de stigande priserna inneburit minskad köpkraft, det vill säga konsumenternas pengar räcker till färre varor. I en internationell jämförelse har dock de svenska konsumenterna förhållandevis lägre livsmedelspriser än våra nordiska grannländer och jämförbara europeiska länder. Avslutningsvis innebär detta att konsumenterna i Sverige, likt de i många andra europeiska länder, har det ekonomiskt sämre nu jämfört med några år sedan. Maten har blivit dyrare, både i Sverige och resten av Europa.

Visste du att...

6,8%

Den genomsnittliga branschtillväxten de senaste fem åren i löpande priser. Den estimerade volymutvecklingen de senaste fem åren är 1,1 procent.

3 070

Ungefär så många kedjebutiker fanns år 2022 inom dagligvaruhandeln, varav cirka 25 procent med en omsättning under 30 miljoner kronor.

330

Ungefär så många miljarder kronor säljer dagligvaruhandeln för enligt Dagligvaruindex. Av detta representerar e-handeln drygt 4 procent.

110 000

Ungefär så många anställer branschen. 32 procent är 16–24 år och 25 procent har utländsk bakgrund.